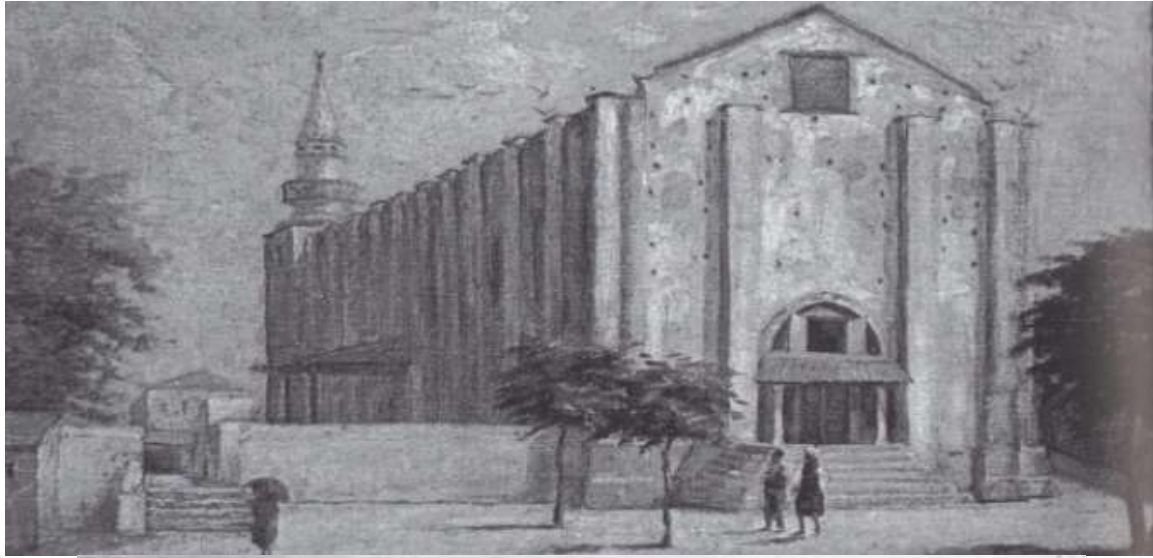

Το ιστορικό σχολείο του Ηρακλείου και ο ναός που κατεδάφισε η χούντα

Εκεί στεγάστηκε το Θρυλικό Α' Γυμνάσιο Θηλέων Ηρακλείου - Δυστυχώς ο Ναός του Σωτήρος αν και έγιναν πάρα πολλές προσπάθειες για την σωτηρία του από τοπικούς φορείς , την Τοπική Εφορία Αρχαιοτήτων , από αρχαιολόγους , επιστήμονες , Τύπο και πολλούς Ηρακλειώτες , την περίοδο της δικτατορίας και συγκεκριμένα τον Ιούλιο του 1970, κατεδαφίζεται.

Ήταν **15 Σεπτεμβρίου του 1931** όταν ένα σχολείο με πολύ μεγάλη ιστορία, το σημερινό 3^ο Λύκειο Ηρακλείου ιδρύεται και στεγάζεται σε ένα από τα πιο ιστορικά μνημεία της πόλης που δυστυχώς αφού κρίθηκε ακατάλληλο, κατεδαφίστηκε τα χρόνια της χούντας. Τα παλαιότερα χρόνια σ' αυτό το σημείο την σημερινή πλατεία Κορνάρου ήταν ο **Ναός του Σωτήρος** ή του **Αγίου Σαλθαδόρου** ή το **Βαλιδέ Τζαμί** ή « **Φαλτέ τζαμί** ». Αργότερα στέγασε το **1ο Γυμνάσιο Αρρένων (1923-1928)**, την **Εμπορική Σχολή**, την **Νυχτερινή Εμπορική Σχολή** , το **Ανώτερο Παρθεναγωγείο** και το **πρώτο Γυμνάσιο Θηλέων(1931-1962)**. Ήταν ένα από τα πιο επιβλητικά κτίρια που κτίστηκε ανά τους αιώνες στην πόλη του Χάνδακα . Η ιστορία του αρχίζει από πολύ παλιά . Η αντοχή του ήταν τεράστια αφού πέρασε σεισμούς και ένα σωρό χρήσεις. Μόνο στις μέρες μας δεν άντεξε...

Χρίστηκε σαν Χριστιανικός ναός, έχοντας το **καθολικό του Τάγματος των Αυγουστινιανών μοναχών (13ο και 14ο αιώνα)** και μέχρι το τέλος της ενετικής κυριαρχίας στην Κρήτη στα 1669. Στη συνέχεια μετατράπηκε σε τζαμί την περίοδο της Τουρκοκρατίας, αφιερωμένο στη **Βαλιδέ Σουλτάνα** (βασιλομήτωρ, μητέρα του Σουλτάνου).

Με την κατάκτηση του Μεγάλου Κάστρου από τους Τούρκους , σε αυτοκρατορικό φερμάνι που προκάλεσε ο ίδιος ο **Κιοπρουλής** το κτίριο του Ναού μετατρέπεται σε μουσουλμανικό Τέμενος και πλέον

προστίθεται σ' αυτό ένας μιναρές σε ένα μέρος του καθώς και εσωτερικός γυναικωνίτης που στηρίχθηκε με πρόσθετη κιονοστοιχία. Ήδη από το 1645 , στην αρχή του Κρητικού πολέμου, έχουν μεταφερθεί στην Βενετία ιερά κειμήλια του Ναού όπως ένας μεγάλος μπρούτζινος αετός που χρησιμοποιούνταν σαν αναλόγιο . Η εκκλησία των Αυγουστίνων πια δέχεται τους μουεζίνηδες και τα ρητά του Κορανίου πέντε φορές την ημέρα και μετονομάζεται σε **Βαλιδέ Τζαμί από τον Σεπτέμβριο του 1669 μέχρι και στα 1923.**

Ποια ήταν όμως η **Τουρχάν Βαλιδέ Σουλτάν** που για χάρη της μετονομάστηκε ο αρχικός ναός σε τζαμί. Ήταν η μητέρα του **Σουλτάν Μεχμέτ Δ'** (1648-1687) και σύμφωνα με το βιβλίο του Νίκου Σταυρινίδη , «**Ρέμπια Γκιουλνούς, η Ρεθυμνιά Χριστιανή Σουλτάνα**» η Βαλιδέ ήταν σκλάβα που μπήκε στο σουλτανικό χαρέμι , πολύ μικρή , σε ηλικία 12 χρόνων . Η ομορφιά της ήταν ξακουστή και έτσι γίνεται **Χασεκή** του Σουλτάνου **Ιμπραχίμ** , δηλαδή βασιλική σύζυγος από τα 1640 – 1648. Κονταροχτυπήθηκε άγρια μέσα στο Σεράγι με την πεθερά της , την **Κιοσέμ Βαλιδέ** (μητέρα του Ιμπραχίμ), ώσπου έμεινε μόνη της μετά τον άγριο στραγγαλισμό του συζύγου της και της πεθεράς της. Ανεβαίνει στο θρόνο, τότε, ο γιός της **Μεχμέτ** που γίνεται άνδρας της **Ρεμπιά Γκιουλνούς**. Κερδίζει το προνόμιο να χτίζει καινούργια τζαμιά ή να μετατρέπει χριστιανικές εκκλησίες σε τζαμιά στο όνομά της. Στην Κρήτη συναντούμε δύο τζαμιά αφιερωμένα σ' αυτήν. Ένα στο Ρέθυμνο και το άλλο στο Μεγάλο Κάστρο. Για τη συντήρηση αυτών των δύο τζαμιών είχαν δοθεί οι πρόσοδοι του χωριού Ανώγεια Μυλοποτάμου. Με αυτόν τον τρόπο το χωριό έγινε **βακουφικό** , δηλαδή αφιερωμένο στη συντήρηση ενός ευαγούς ιδρύματος και έτσι οι κάτοικοί του, οι ραγιάδες, απαλλασσόταν από πολλούς φόρους και αγγαρείες και ήταν κάτω από την προστασία της Βαλιδέ Σουλτάνας.

Στα 1913 το Βαλιδέ Τζαμί περνά στην δικαιοδοσία της Μητρόπολης Κρήτης και στα 1923 φιλοξενεί αρκετούς πρόσφυγες από την Μικρά Ασία. Αμέσως μετά προστίθενται δύο όροφοι και στεγάζει το Γυμνάσιο Αρρένων στον 1ο του όροφο μέχρι το 1948 , την Εμπορική Σχολή και το Νυχτερινό Γυμνάσιο στο ισόγειο , το Ανώτατο Παρθεναγωγείο και το Γυμνάσιο Θηλέων στο 2ο όροφο (**από τις 15 Σεπτεμβρίου 1931**). Μόνο στη διάρκεια της κατοχής (1941-44) όλα αυτά τα σχολεία μεταφέρονται στο Γυναικωνίτη του Αγίου Μηνά μιας και έχει υποστεί σοβαρές ζημιές από βομβαρδισμούς. Με το τέλος του πολέμου το Γυμνάσιο Θηλέων επιστρέφει στο « **Βαλιδέ Τζαμί** » μέχρι το 1962 που μεταφέρεται στο γνωστό κτίριο της Λ. Δημοκρατίας 12 , όπου στεγάζεται μέχρι και σήμερα.

Δυστυχώς ο **Ναός του Σωτήρος** αν και έγιναν πάρα πολλές προσπάθειες για την σωτηρία του από τοπικούς φορείς , την Τοπική Εφορία Αρχαιοτήτων , από αρχαιολόγους , επιστήμονες , Τύπο και πολλούς Ηρακλειώτες , την περίοδο της δικτατορίας και συγκεκριμένα τον Ιούλιο του 1970, κατεδαφίζεται.

Χαρακτηριστικές είναι οι φράσεις γνωστών Ηρακλειωτών που αντιτίθενται στην κατεδάφιση όπως των :

-**Μανόλη Μπορμπουδάκη**, έφορου Βυζαντινών Αρχαιοτήτων : « *Να διατηρηθή και να χρησιμεύση ως Μουσείο Βυζαντινής Ζωγραφικής* »

-**Στυλιανού Αλεξίου**, αρχαιολόγου , καθ. Πανεπιστημίου: « *Είναι ναός και δύναται πάλιν να χρησιμοποιηθή ως ναός* »

-**Σ. Κουμανούδη**, της Δ/νσεως Αρχαιοτήτων του Υπ. Προεδρίας : « *Το κτίριον δεν είναι ετοιμόρροπον. Πρόκειται περί μνημείου του 13ου αιώνας, απανίου εις την Ελλάδα και δεν φρονώ ότι πρέπει να κατεδαφισθή. Πρέπει να καταβληθή προσπάθεια δια την διατήρησιν του. Τούτο θα γίνει δι' αναστηλώσεως*».

ΠΗΓΕΣ :

-Η τελευταία περίοδος της πολιορκίας του Μεγάλου κάστρου, Νίκος Σταυρινίδης, 1979

Cretalive.gr: <http://www.cretalive.gr/history/view/to-istoriko-scholeio-tou-hrakleiou-kai-o-naos-pou-katedafise-h-chounta/191389>

-Χάνδακας , η πόλη και τα τείχη, Χρυσούλας Τζομπανάκη, Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών, 1996

-Ρέμπια Γκιουλνούς, η Ρεθυμνιά Χριστιανή Σουλτάνα, Νίκος Σταυρινίδης , εκδ. Δήμου Ηρακλείου, 1985

-Περί του εν Ηρακλείω Γοτθικού Ναού του Αγίου Σωτήρος. Έκθεση ντοκουμένων για την κατεδάφιση του Ναού του Σωτήρος , Νίκος Μπορμπουδάκης, Δήμος Ηρακλείου , 1983

zhtunteanagnostes.blogspot.gr

-Από το Γυμνάσιο Θηλέων στο 3ο Λύκειο Ηρακλείου 1931-2011, επιμ. Γωγώ Κουγιουμουτζάκη, 3ο Γεν. Λύκειο Ηρακλείου , 2012